

Приказ књиге: Венцеслав Глишић, *Сусрети и разговори – прилози за биографију Петра Стамболића*, Београд, Службени гласник, 2010.

„Чини ми се да сам умео у свим приликама

да одредим место мога ја“

Ништа себи генерално не пребацујем“

П.Стамболић

О Петру Стамболићу (1912–2007), српском комунистичком политичару који је обављао „најодговорније партијско-политичке и државне дужности у Србији и у Југославији“ током и после Другог светског рата, све до одласка у пензију 1984. године са места члана Председништва СФРЈ, мало је до сада писано. Вероватно се док је био моћан (а дуго је био) није смело, а када је отишао са власти, наступили су важнији догађаји који су га однели у заборав. У овој и прошлој години појавила су се, међутим, два списа која скидају вео заборава са политичара који је владао Србијом дуже него краљ Милутин, како је једном приметио Добрица Ћосић, и дају добру основу за вредновање улоге Петра Стамболића у српској историји. То је, пре свега, књига историчара Венцеслава Глишића у целини посвећена Стамболићу, а затим и „ мемоарско-политички есеј“ о Стамболићу од 50 страница у књизи *Поглед искоса* (2009) некадашњег високог српског политичара из епохе СФРЈ Душана Чкребића (1927).

Неко би могао да упита, коме још треба, нарочито у овом тренутку, да се бави Петром Стамболићем када је код њега ионако све јасно? Па управо је он на 10. конгресу Савеза комуниста Југославије 1974. године предложио Тита за доживотног председника СКЈ, а после Титове смрти он је први употребио паролу *И после Тита Тито*. Зар нису његове речи: „Кад је у питању Партија закони не важе“? Шта ту има више да се прича? Има, међутим, и да се прича и да се научи. Петар Стамболић је, пише Глишић, после пада Ранковића, „постао прва политичка личност Србије и то је остао скоро двадесет година“ (стр.77). Другачије речено, Петар Стамболић је био „један од најутицајнијих, а потом и најутицајнији партијски и државни функционер Србије и припадник најужег круга југословенског политичког врха у коме је била неприкосновена улога Јосипа Броза Тита“ (169). Већ само навођење најважнијих политичких функција које је заузимао после Другог светског рата говори довољно: министар финансија и потпредсеник Владе Србије, министар пољопривреде у Влади Југославије, председник Владе Србије, председник Скупштине Србије, председник Скупштине Југославије, председник југословенске владе (СИВ-а), члан и председник Председништва СФРЈ, политички секретар ЦК СК Србије, члан ЦК СКЈ, Политбироа ЦК СКЈ, Извршног комитета ЦК СКЈ, Председништва ЦК СКЈ. Током рата био је члан Председништва АВНОЈ-а, командант ГШ НОВ и ПО Србије, секретар АСНОС-а. Имао је чин генерал-мајора, а проглашен је и за народног хероја. Био је члан СКОЈ-а од 1945, а КПЈ од 1935. и делегат на 5. земаљској конференцији КПЈ у Загребу 1940. године.

Неко би могао да упита, коме још треба, нарочито у овом тренутку, да се бави Петром Стамболићем када је код њега ионако све јасно? Па управо је он на 10. конгресу Савеза комуниста Југославије 1974. године предложио Тита за доживотног председника СКЈ, а после Титове смрти он је први употребио паролу *И после Тита Тито*.

Шта је политичар са тако импресивном политичком каријером урадио за Србију и њене становнике? Глишић избегава да оцени политичку улогу Петра Стамболића, тврдећи да би то било претенциозно од њега, примећујући да је Стамболић „јако сложена личност и неће бити једноставно објаснити је“ (10), а уместо своје наводи позитивну оцену Душана Чкребића. И заиста на основу онога што се у књизи налази, може се рећи да Стамболић није једноставна личност. Лукав је и опрезан, влада собом и својим емоцијама, али је исто тако уздржан и пажљив саговорник. [\[1\]](#) Упркос високим политичким положајима живи прилично скромно, не воли помпу и публицитет. Завршио је Пољопривредни факултет, а добар је познавалац и љубитељ српске књижевности и историје и има велику библиотеку. „Док су други руководиоци сакупљали материјална добра и уметничке слике, Стамболић је сакупљао књиге“ - примећује Глишић. Омогућио је током 1950-их књижевницима-модернистима оснивање часописа

Дело

, а реалистима часописа

Савременик

. Васпитаван је на српској традицији и народним песмама, а постао је комуниста и марксиста који се одушевљавао Кардељом.

На основу садржаја Глишићевог и Чкребићевог писања, Стамболић као политичка личност, међутим, то богатство, разноврсност и сложеност нема. Глишић сматра да је Стамболић „умео да уочи карактерне црте људи с којима се дружио и сарађивао...вероватно му је та особина уз урођену опрезност омогућила да дуго остане на власти“(9). На другом месту пише да је Стамболић имао „способност да процени шта је у политици могуће, водећи увек рачуна о односу снага“(7). Као карактеристику тог времена, која одликује и Стамболићево понашање у политици, износи: „не рећи шта мислиш, док се не измери однос снага у врху СКЈ и шта ће рећи главни аутократа“(32).

Чкребић у Стамболићевом портрету закључује: „Нема никакве сумње у то да је Петар Стамболић поседовао врло развијен смисао за прилагођавање у текућој политици где прагматизам успева да значајно утиче на доследност у политичким ставовима“(74). Мало даље наставља: „с њим се човек и није морао слагати, али би тешко могао да му оспори политичко искуство и неку врсту умешности у вештини свог дугог одржавања и опстојавања у врху нашег политичког живота“ (74-75). Код Чкребића се налази и следећа реченица: „Стамболићу се мора признати да је поседовао вештину опстојавања у нашем јавном и политичком животу“(82). Једном приликом, наводно у шали, Пеко Дапчевић је Стамболића назвао опортунистом. Чкребић коментарише: „Можда је Дапчевић и био у праву, јер се Петар одржао и прошао све опасне окуке, подводне стене и брзаке једног режима који је многе револуционаре и истакнуте борце и партијске функционере, поготово из Србије, временом склонио и маргинализовао. Петар је опстао и све то преживео...“(58).

Оба аутора истичу да Стамболића народ није волео. Према Глишићу: „није никада уживао популарност у народу“ и „народ га је негативно оцењивао, односно, сматрало се да је више водио рачуна како да остане на власти а мање о интересима народа“(9). Глишић објашњава да „због опрезности и лојалности Титу (иако се међусобно нису подносили), односно, због недовољног познавања његове личности, српски народ га није довољно уважавао, јер је схватан као неко ко се искључиво борио да што дуже остане на власти и по цену компромиса када су српски интереси у питању“(8). Чкребић сматра да је Стамболић успео „додуше уз неке ожилјке, да сачува образ, али нисам сигуран да је обезбедио за себе и најшире поштовање, колико због ставова које је заступао, а колико због идеолошке искључивости, показате тек нека будућа анализа“(81). Глишић цитира и Александра Ранковића, који је са Слободаном Пенезићем-Крцуном и Спасенијом-Цаном Бабовић, чинио партијску комисију основану 1952. године како би утврдила Стамболићеву одговорност због оптужби да се швалерише са женом генерала Ђурића. Крцун и Бабовић су тражили да Стамболић буде

оштрије кажњен и приговорили Ранковићу да вечито вуче и извлачи из блата „једног лукавог сељака, који је у стању да гази преко других да би се одржао и пробијао даље у стварању своје каријере“(102). Глишић цитира и Петра Стамболића који закључује: „Чини ми се да сам умео у свим приликама да одредим место мога ја“(8), што је сигурно у вези и са следећом Стамболићевом оценом: „Тито је имао моћ све да нас промени и да зато у одређеном тренутку добије подршку“(114). Из свега наведеног проистиче да се црвена нит Стамболићеве дуге политичке каријере заснивала на: опстати и трајати. Захвалан Титу који га није пустио низ воду због љубавне афере са женом генерала Ђурића, Стамболић му је био на услузи када год је требало. О тим услугама говори и Владимир Дедијер у писму упућеном Стамболићу 1987. године, чији део објављује и Глишић: „Историја од Тебе очекује да одговориш како је уништен цвет КП Србије, ти непосредно знаш како је ликвидиран Блашко Нешковић, а затим Црни Жујовић, па Александар Ранковић... Ти си учествовао и у страшном покољу српских кнежева 1972. године. После си средио и свог рођеног кума Милоша Минића, и коначно, Дражу Марковића, да би данас у свом ћепенку у Српској скупштини седио и одлучивао и о најмањим ситницама у Србији“(76). Глишић то описује овако: „Био је свестан да је Тито центар моћи и да без његове подршке у једнопартијском систему, нема опстанка у политици. Због тога га је Стамболић подржавао, понекад и невољно, у свим његовим обрачунима у врху Партије (Жујовић, Нешковић, Ђилас, Ранковић, Никезић)...“(83).

Оба аутора истичу да Стамболића народ није волео. Према Глишићу: „није никада уживао популарност у народу“ и „народ га је негативно оцењивао, односно, сматрало се да је више водио рачуна како да остане на власти а мање о интересима народа“.

Што се тиче заступања интереса Србије, Глишић уочава да се Стамболић „изјашњавао као Србин и бранио је српске интересе у споровима, не само с покрајинама, него и с републикама, *колико је систем дозвољавао* (курзив М. Б.)“(8), а на другом месту, поводом сукоба покрајинских руководстава са републичким, Глишић се пита колико је уопште Стамболић могао самостално да одлучује. Једном приликом Стамболић му је рекао да су „објективно, проблеми покрајина, економски и политички, решавани у федерацији“(63). Понашање Стамболића илуструју и речи Драгог Стаменковића (1920-2004) које се односе на период 1964-1967. када је Стаменковић био председник српске, а Стамболић савезне владе – СИБ-а (1963-1967): „У то време председник СИБ-а био је Петар Стамболић, а потпредседник Милош Минић од којих нисам имао никакву подршку, јер су се бојали да их у Савезној влади не оптуже да бране српске интересе, чак и када су мислили да су у праву. Међутим, тако се нису понашали чланови СИБ-а из других република. Они су, мање-више, отворено или прикривено заступали увек уже интересе својих република“ (Чкребић, *Поглед искоса*, 307).

[\[2\]](#)

И Глишић и Чкребић допуштају да разлози (оправдање) за овакво Стамболићево

понашање могу бити и партијско-идеолошки. Петар Стамболић је, према Глишићу, био „дисциплинован члан Партије који се држао партијске линије уверен да су комунисти на правом путу да остваре социјализам“ (9). Чкребић сматра да је „преданост комунистичкој идеји морала дубоко да потискује сваки његов лични осећај за национално и српско, зарад... заједничког живота у југословенској федерацији“ (63), као и да је био „склон и на више српских уступака само ради компактности Југославије као федеративне државе, којој је место у Европи“ (38).

У вези са односом према националном, Глишић закључује да се Стамболић „претерано плашио српског национализма... није подносио никакво противљење официјелној политици и с лакоћом је критичаре режима проглашавао непријатељима“ (8). Исто тако „није трпео националисте ма како били значајна имена науке и културе, поготово дисиденте који су се с Партијом разишли“ (9). Глишић закључује после једног разговора са њим у јуну 1985. године да је Стамболић „остао непоправљиви интернационалиста и Југословен“ (69). И Чкребић спомиње Стамболићев „у извесној мери анационални однос“ и његово уверење „да 'српско питање' као проблем у авнојевској Југославији више не постоји и да га је КПЈ својим односом према нацијама и формирањем федерације успешно решила и став ила ад ацта“ (37). То не значи да је Стамболић био за Косово-републику, што му неки пребацују, а Глишић назива бесмислицом. Албански политичари са Косова су се чак (безуспешно) супротстављали избору Стамболића на место председника ЦК СК Србије у марту 1968. године и Стамболић ће много касније признати да је погрешно што то није одмах рашчистио. Али, исто тако, деценију раније у време Призренског процеса (1956), када су похапшени албански агенти били наговорени, према Стамболићу, да оптуже руководеће Албанце на Косову, укључујући и Фадиља Хоџу, да су учествовали у завери, код њега долази група Албанца: „Код мене, као секретара ЦК дошли су да се жале Албанци. Ако се не варам, ја сам назвао телефоном Слободана Пенезића који је водио унутрашње послове у републици и оптужбе против албанских руководилаца, па и Фадиља, обустављене су и сви су они остали на својим дужностима“ (129). Истовремено, Стамболић нема илузија о албанском руководству на Косову на челу са Фадиљом Хоџом за кога каже да „сноси одговорност за укупни албански национализам, отвореност и неконтролисане односе Косова према Албанији и стварању једног антисрпског расположења у сталном настојању да се положај аутономије подигне до права и положаја републике. Он сноси одговорност за прогон српских кадрова који су се супротстављали албанском национализму“ (129) као и „за побуну Албанаца 1981. године и за све оно што ју је припремило“ (131). Све му то не смета да са Фадиљом „негује односе“: „Био је са мном у Ивањици и Брезови. Обојица смо настојали да остваримо сарадњу у Председништву СФРЈ“ (129). Можда кључ за овакво понашање објашњава детаљ из 1977. године поводом *Плаве књиге* када Стамболић Живану Васиљевићу (1920-2007) каже: „могу да разумем другове са Косова да они представљају велику етничку групу и да су заостали..., али не разумем Војвођане зашто одвајају Војводину од Србије и зашто су аутономаши“ (36-37). Већ у пензији и без утицаја, запитаће се током разговора са Глишићем у фебруару 1988. године у јеку Милошевићеве борбе за Косово: „зар се могу два милиона Албанаца држати у потчињености“ (79). Стамболић је хвалио политику свог сестрића Ивана Стамболића (1936-2000) према

покрајинама: „Он је дискусију са њима подигао на један виши ниво и, ако се не варам, назирало се једно добро уставно решење које је пресечено Осмом седницом. Он никада није прекидао дијалог са покрајинама“(133). Стамболићево схватање политике полазило је од тога да се не даје повод који би радикализовао понашање косовских Албанаца, већ је био за политику надмудривања са њима. О српском покрету отпора на Косову после Милошевићевог стављања на њихову страну у 1987. години прокоментарисао је: „Шта с тим хоћемо, да изазовемо Албанце, па ето нам рата“(75). Са друге стране негира да је он увећао територију Косова и Метохије на северу, већ је Глишићу изнео како је то учинио Крцун да би повећао број Срба у покрајини. Душан Чкребић пак открива да у Архиву Србије није могао да нађе ништа што би указивало да је Стамболић у томе учествовао, тако да и дан-данас нема поузданих доказа ко је на северу у првој половини 1960-их година увећао територију Косова и Метохије за 197 квадратних километара.

[3]

Већ је споменуто да Глишић не оцењује директно Стамболићев политички ангажман већ да цитира Чкребића који каже да Петар Стамболић заслужује „боље и часније место. Много више је урадио за опште добро, као што је познато, а о некој наводној штети, коју је причинио, говори се неодговорно, произвољно и очигледно са циљем политичке дисквалификације...“(39). Чкребић у књизи *Поглед искоса* закључује о Стамболићу и следеће: „Сигурно је да је он Србији желео само добро, са дубоким уверењем да ће је социјалистичко уређење препородити, развити, извући из заосталости, а да ће је социјалистичка идеја сачувати од међунационалних свађа и у оквиру Југославије сврстати у ред индустријски средње развијених земаља...“(71). Нико и не пребацује Стамболићу да је Србији желео лоше, али проблем је у томе што садржај и Глишићеве књиге и Чкребићевог политичког портрета Стамболића (што је у овом приказу и покушано да се покаже) не иду у прилог оцени да је Стамболић више урадио за опште добро и да заслужује боље и часније место. Глишић на четири места у књизи спомиње негативан однос народа према Стамболићу (није уживао популарност, није га довољно уважавао, није га волео, негативно га оцењивао) с основном замерком да је више водио рачуна о себи и свом трајању у политици него о народу и Србији. То, уосталом констатује на више (у овом приказу цитираних) места и Чкребић, а ево још једног. Поредети Стамболићево поступање према Никезићу и Фадилу Хоџи, Чкребић пише: „можда и мимо његове воље испада да се Никезићев либерализам Стамболићу учинио опаснијим по Партију и државу од Фадилевог сепаратизма и то је његова кобна грешка. Ту се јасно могао назрети његов

стр

ах од политичког маргинализовања до тада добро прикривани, а пред тим су изгледа падали сви други обзир

(курзив М. Б.)“ (74). Ово не значи да је Стамболић ћутао и да није имао своје ја. Наводећи неколико примера, Чкребић показује „да је Петар, мада не увек и о свему, имао став и своје уверење на коме је понекад истрајавао. Нажалост, изгледа да је то било у већини случајева у оним, мање битним питањима по Србију и њено место у југословенској федерацији“(67).

[4]

Не само Стамболић, већ и други српски политичари из периода СКЈ нису се на адекватан начин борили за интересе Србије, већ само онолико „колико је систем дозвољавао“. После Ранковићеве смене, српски политичари заузимали су у једном тренутку, најважнија важна места у федералном врху после Тита. Коча Поповић (1908-1992) био је потпредседник државе, Стамболић је до 1967. године био на челу савезне владе, Мијалко Тодоровић (1913-1999) дошао је на место секретара новоустановљеног Извршног комитета ЦК СКЈ, Милентије Поповић био је од 1967. до изненадне смрти 1971. године председник савезне скупштине и председник Савезне уставне комисије. На челу ЦК СК Србије дошли су 1968. године Марко Никезић (1921-1991) и Латинка Перовић (1933), председник Скупштине Србије и Уставне комисије Србије био је Дража Марковић (1920-2005). Такав српски састав прихватио је, додуше, не без отпора, уставне амандмане 1969-1971, иако су знали да они значе, осим почетка разградње федерације, истовремено и разградњу Србије (подела на три дела) због привилегованог положаја покрајина. Душан Чкребић у књизи *Поглед искоса* на једном месту (у портрету Драгослава-Драже Марковића) претпоставља како би све да је српско руководство и дало оставку због амандмана била „одмах нађена замена“. Као оне, међу српским политичарима, који су подржавали уставне амандмане Чкребић наводи Милоша Минића, Живана Васиљевића, Мирка Поповића, Момчила Дугалића, Стевана Дороњског. „Жртва би“ – закључује Чкребић – „у сваком случају била узалудна, јер би до уставних промена ипак дошло“ (211). На другом месту (у портрету Милентија Поповића), Чкребић, међутим, изражава другачије уверење: „Дубоко верујем, да су на тој Кардељевој координационој комисији Милентије Поповић и Мијалко Тодоровић, наравно уз Драгослава Марковића... устали и са чврстим аргументима оспорили кључне амандмане на Устав 1963. године... ти амандмани или не би прошли, или би морало да дође до ванредног пленума ЦК СКЈ на коме би се све то морало детаљно расправљати... али, нажалост све је то изостало, јер ни Милентије ни Мијалко нису ни приближно располагали чврстином, храброшћу и уверењем једног Благоја Нешковића или Коче Поповића“ (194). На страници 210.

Погледа искоса

(портрет Драже Марковића) Чкребић пак пише следеће: „Велика је штета што најзначајније личности из политичког врха Србије (овде мислим на Милентија Поповића, Мијалка Тодоровића, Петра Стамболића, Коћу Поповића, Драгог Стаменковића) нису у име те Србије отишле заједно код Тита са јасним питањем стоји ли он иза оваквих уставних промена... могу само да претпоставим разлог њиховог заједничког неодласка код Тита. Кратко речено, ни међу њима није владала пуна сагласност, а можда је... свако од њих носио нека своја предубеђења о другом. Можда и сви они према Петру Стамболићу и Драгославу Марковићу“.

Не само Стамболић, већ и други српски политичари из периода СКЈ нису се на адекватан начин борили за интересе Србије, већ само онолико „колико је систем дозвољавао“. После Ранковићеве смене, српски политичари заузимали су у једном

тренутку, најважнија важна места у федералном врху после Тита.

И догађаји у вези са *Плавом књигом* из 1977. године [5] говоре с једне стране о нејединству у српском руководству, али и о томе да се присталице

Плаве књиге

нису усуђивале да пређу границу коју је систем одређивао, јер би то могло угрозити останак на власти. Наиме, све се завршило када је Стане Доланц као председник Извршног бироа Председништва ЦК СКЈ послао писмо које је подељеном руководству Србије прочитао председник српског СК Тихомир Влашкалић. Учесник тог догађаја и присталица

Плаве књиге

Душан Чкребић описује у

Погледу искоса

да се у писму „налазио захтев да се одмах обустави ова расправа, јер поделе у Србији тобож смањују међународни углед СФРЈ и да је то у овом моменту штетно за све. Да је са тим упознат и друг Тито и да је он због тога јако забринут“(93). Чкребић завршава речима да су после наведеног писма и

Плава књига

и „читава расправа о уставним променама у Србији, стављени

ad acta

за читаву једну деценију“(93). И не треба да чуди што се, када се после једне деценије појавио Милошевић (и, додуше, у битно измењеним околностима, прешао границу дозвољеног, али на погрешан начин, што се на почетку није видело) одмах допао Србима који су одушевљено на почетку, а велики број и касније кренули за њим – до губитка Косова и Милошевићеве смрти у притвору у Хагу. Стамболићева политичка биографија управо показује како је било могуће да се појави Милошевић и уђе у срца велике већине Срба, макар код неких и накратко. Српска комунистичка политичка елита није смела да се супротстави Титу, чак и када су тако крупне ствари биле у питању као што је статус Србије у федерацији, њена територија и надлежности. Заправо ишла је до границе неугрожавања свог останка на власти. Уколико би неко од њих ту границу прешао, макар мало, био би принуђен на оставку или би (ређе) био смењен. Никада нису били јединствени нити покушали да се одлучно и, макар, у кључном тренутку до краја супротставе у вези са суштинским питањима за будућност Србије, какав је био период доношења уставних амандмана 1969-1971. То је та доминантна струја у српској политичкој елити актуелна до данас, а коју можемо пратити још од 19. века (у њу спада и Петар Стамболић), којој је циљ да траје, опстаје, не искаче и увек ставља лично и/или парцијално-партијско изнад народног и државног интереса.

[6]

После свега, поставља се питање да ли је уопште тачно користити формулацију да је Петар Стамболић био један од најутицајнијих политичара Србије у другој половини 20. века како је објавила

Политика

када је умро. Једини стварно утицајни политичар у Србији у време владавине комуниста (до појаве Милошевића) био је заправо Тито. Остали су били дворјани са нешто више или

мање припадности, али без утицаја на кључне одлуке.

Књига Венцеслава Глишића *Сусрети и разговори* јесте заиста драгоцен извор података о Петру Стамблићу.

[7] Уколико јој се дода и Чкребићев политички портрет Стамболића, долази се до више него довољно података за оцену улоге Петра Стамболића у српској историји, која никако не може бити позитивна. У интервјуу листу

Ривија 92

, пре две године, Венцеслав Глишић рекао је за Стамболића и друге српске политичаре са којима је причао да нису хтели да кажу све што су знали: „Као да су сви велики српски комунисти одлучили да многе тајне понесу у гроб. И Крцун, и Ранковић, и Стамболић, и Чолаковић, и Жујовић, и Благоје Нешковић, и још многи други“ (бр.652, 22.10.2008.

www.arena92.rs

).

Петар Стамболић је дао Архиву Србије своје белешке, а дневник који је водио више деценија оставио је породици. Тешко да би њихово објављивање променило у овом приказу изнету негативну оцену улоге Петра Стамболић у српској историји. Душан Чкребић на крају политичког портрета Петра Стамболића износи уверење како у будућности Петра Стамболића чека „све краћа енциклопедијска одредница... и скоро ништа више“(83). Једном речи чека га – заборав. Овај обиман приказ управо је и настао с намером да покуша да отргне од заборава лик и дело П. Стамболића и време у коме је деловао, како бисмо и на његовом примеру нешто научили, ако то желимо. А Глишићева књига, уз Чкребићев портрет, у том су смислу одличан материјал.

[1] Чкребић пише о Стамблићу у *Погледу искоса*: „Он није био неосетљив човек који је преокупиран собом и својим политичким успехом, већ човек који има душу и чије је понашање прожето једном дубоко људском нотом и бригом...“(79).

[2] Не желећи да га неко евентуално оптужи да користи положај како би изградио свој завичај, Ивањива, Ариље и околина остали су „дуго после рата и без индустрије и без путева“. Пошто се сматрало да за свој крај није ништа учинио, избегавао је да се кандидује за делегата у свом завичају, већ се кандидовао у Јагодини и Косовској Митровици.

[3] В. Глишић је, међутим, установио да је нестао партијски досије Благоја Нешковића (1907-1984) у чијем је смењивању Стамболић имао запажену улогу. Из ЦК Србије

предата је Архиву Србије празна кошуљица Нешковићевог досијеа.

[4] Од важнијих ствари треба истаћи да се Стамболић залагао за изградњу пруге Београд–Бар, Ужице–Чачак, аутопута Београд–Ниш, а био је скептичан према развоју аутомобилске индустрије у Крагујевцу. „Памтио је заслуге својих сарадника у партијској и народноослободилачкој борби и узвраћао им пажњом и услугама“, признаје и Добрица Ћосић, иако њих двојица нису били у добрим односима. Глишић наводи и како је Стамболић утицао на Љубомира Тадића „да из Сарајева пређе у Београд“. Да ли се Стамболић сетио тога када је Борис (Љубомира) Тадић 2004. године изабран за председника Србије, Глишић у књизи не спомиње.

[5] *Плавом књигом* део српског руководства предвођен Дражом Марковићем, председником Председништва Србије, а подржан од Петра Стамболића који је тада био члан Председништва СФРЈ, тражено је, у најкраћем, да се преиспитају уставна решења из 1974. која су покрајинама давала овлашћења република.

[6] Недавно је актуелни министар пољопривреде изјавио: „Ја сам војник странке. У Влади сам испред ДС, радим онако како ми страначки врх каже...“(Вечерње новости, 20.11.2010.)

[7] Аутор кроз књигу провлачи и своје искуство са Стамболићем, пошто је у више наврата дуго био у контакту са Стамболићем: „Никада ме није одбио, али нигде нисам прошао по његовој препоруци, чак ни код сестрића“(68).